

„24 órás betegségként is emlegették” – hogyan élte meg Budapest a spanyolnáthajárványt?

2017 március 30. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

• [0](#)

5

Átlag: 5 (1 szavazat)

Mérték

Az első világháború éveit követően világszerte pusztító spanyolnátha több áldozatot követelt mint a négyéves világégés összesen.

A járvány második nagy hulláma 1918 őszén Magyarországot is elérte. A „Spanyolnátha Magyarországon” című kerekasztal-beszélgetésen a téma két szakértője, Géra Eleonóra és Kapronczay Károly mutatta be az érdeklődő hallgatóságnak, hogyan került az új típusú influenza vírus hazánkba és hogyan élte meg a járvány legsötétebb heteit a magyar főváros.

Kansas, Franciaország, Isonzó – a vírus útja Magyarországra

Március 28-án, délután került sor „A spanyolnátha Magyarországon” című kerekasztal-beszélgetésre a Habsburg Történelmi Intézet, a XX. Század Intézet és az Első Világháborús Centenárium Emlékbizottság közös szervezésében. A beszélgetés résztvevői Géra Eleonóra, az ELTE Bölcsészettudományi Karának habilitált egyetemi docense és Kapronczay Károly, a Semmelweis Orvostörténelmi Múzeum, Könyvtár és Levéltár címzetes igazgatója, a Semmelweis Egyetem orvostörténelem vendégprofesszora voltak. A két előadó alapvetően különböző szemszögből, de egymáshoz szorosan kapcsolódva mutatta be a világtörténelem egyik legpusztítóbb járványaként elhíresült 1918-19-es spanyolnátha történetét és annak magyarországi megjelenését.

A hallgatóság Kapronczay Károly előadásából megtudhatta, hogy az első világháború orvosi tekintetben is jelentősen eltért a korábbi korszakok háborúitól. A fegyverzet átalakulása miatt sokkal több volt a lövett seb, mint a szúrások és vágások okozta sebesülés, míg a elhúzódó háborús évek és a frontokra jellemző rossz higiéniai viszonyok jó táptalajul szolgáltak a katonákat támadó különféle megbetegedéseknek. Ugyan az Osztrák-Magyar Monarchia katonái alapos egészségügyi szűréseken estek át, de a távoli orosz tájak szokatlan környezeti viszonyai erősen megviselték a hadsereg szervezetét. A kötelező védőoltás ugyan megóvta a csukaszürke egyenruhát viselő katonákat a himli pusztításától – szemben például a német hadsereggel, ahol jóval lazábban kezelték a védőoltások kérdését – az ivóvízből összeszedett kolera, valamint a különféle nemi betegségek még így is állandó

veszélyt jelentettek. Utóbbiak megelőzése érdekében az osztrák-magyar hadvezetés tábori bordélyokat állított fel, és rendszeres egészségügyi vizsgálatokkal ellenőrizte az ott tevékenykedő prostituáltakat.

A becslések szerint az emberiség közel 20%-át megfertőzte spanyolnáthával a magyarok elsőként az olasz fronton találkozhattak. A H1N1 típusú influenza vírus elsőként az amerikai Kansas államban jelent meg, majd Európába 1917-ben jelent meg, amikor az antant oldalán háborúba lépő Egyesült Államok első katonái megérkeztek a francia kikötőbe. Miután az osztrák-magyar és német csapatok 1917 végén Caporettónál hosszú évek után végül sikeresen áttörték az Isonzó folyó mentén húzódó olasz frontot, hamarosan amerikai katonák is érkeztek a szétzilált olasz hadsereg megsegítésére. Minden bizonnyal hozták be magukkal a betegséget, amely megfertőzte azt a 60 olasz katonát, akiken keresztül, már 1918-ban, a magyarok első alkalommal ismerték meg az újfajta influenzát.

A köhögéssel, náthával és magas, 40 fokos lázzal járó vírust gyakran csak „24 órás betegségként” emlegették, mivel az influenza gyakran tüdőgyulladássá vagy tüdővérzéssé erősödve rendkívül rövid idő alatt végzett áldozataival. Bár már a háború utolsó hónapjaiban szóltak katonai jelentések a fronton való megbetegedésekről és halálozásokról, de ezek száma ekkor még nem volt jelentős. 1918 őszén így a háborús vereséggel párhuzamosan, 600 ezer katona indult haza Magyarországra, magukkal hozva a gyilkos kórt a polgári lakosság közé.

Forradalom és járvány – 1918 ősze Budapesten

Géra Eleonóra eladásában már az ősz budapesti eseményeknél vette át a történet fonalát. Ugyan már 1918 őszének elején voltak intő jelek – így például a főváros statisztikai hivatala jelezte, hogy '18 nyarán tízszer annyi tüdőgyulladásos megbetegedést regisztráltak mint az azt megelőző évben –, de szeptember 24-én a székesfőváros tisztifőorvosa még óva intette a sajtót a felesleges hangulatkeltéstől, mondván a „spanyol betegségről téves nézetek alakultak ki.” A következő napokban azonban már törvészszereken szaporodtak meg a jelentések köztisztviseltekben álló személyek rokonainak haláláról, egy egész család pusztulásáról és egymást követő megbetegedésekről. Szeptember 29-én a sajtó már élesen bírálta a városvezetést és kérte számon a tisztifőorvosi hivatalt, amiért nem tesz semmit a járvány megfékezése érdekében.

A járvány október első két hetében tetőzött, ekkor közel 12 ezer megbetegedést regisztráltak (ebből 700 végzetődött halállal), de a tényleges fertőzöttek száma ennek legalább az öt-hatszorosa lehetett, sőt nem kizárt, hogy a százazret is elérte. A vírus gyors terjedését számos tényező is elősegítette. A legfontosabb faktor volt, hogy a háborús évek alatti élelmiszerhiány a hátszágot is megviselte, így a vírus már legyengült szervezetű embereket támadott meg. A kórházakban emellett gyakran egy térbe került minden panaszos, így az „egyszer” megfázással érkezők összekerültek a tényleges spanyolnáthában szenvedőkkel. A főváros továbbá komoly orvoshiánnyal nézett szembe, hiszen az egészségügyi dolgozók ekkor még jelentős számban tartózkodtak a frontokon, nem is beszélve arról, hogy a járvány természetesen nem kímélte a budapesti orvosokat sem.

A betegség elsősorban a városi középréteg tagjai közül szedte áldozatait, azon belül is elsősorban a fiatalok és a nők voltak veszélyben – a halálos áldozatok között a nők háromszor annyian voltak, mint a férfiak. Ezen arányoknak elsősorban társadalmi okai voltak. A vagyonosabb középréteg tagjai gyakran nem voltak hajlandók befeküdni a járványkórházak 30 fős kórtermeibe, míg otthon leginkább az asszonyokra hárult a feladat, hogy ápolják családtagjaikat, így általában nők kaptak ellátást utójára.

Érdekesség, hogy a budapesti spanyolnátha-járvány éppen egybeesett a politikai átalakulás és az oroszországi forradalom eseményeivel. A tüntetések sikerét az is elősegítette, hogy a járvány legyengítette a rendőrség állományát is, míg a frontról hazatérő katonaságot a kormányzat többek között amiatt sem merete bevetni, nehogy a különféle betegségeket hurcoló katonák tovább rontsák az egyébként is válságos helyzetet.

A járvány végül „saját magát fékezte meg.” Ugyan az októberi pusztítást november-december fordulóján még követte egy újabb fellendülés, de azt követően fokozatosan lecsengett és februárra már teljesen eltűnt.

Az előadásokat követő kérdések során a két kutató elmondta, hogy szinte lehetetlen megbecsülni a spanyolnátha halálos áldozatainak számát Magyarországon. A járványkórházak halotti anyakönyvi kivonatait ugyanis – más országokhoz hasonlóan – idehaza is erősen kozmetikázták a pánik visszaszorítás érdekében. A pusztító járvány azonban közvetve pozitív hozadékkal is járt a hazai egészségügyre nézve. A kórházépítési program mellett 1926-ban került sor a Közegészségügyi és Járványügyi Intézet felállítására, amely nagy gondot fordított egyrészt a járványok kezelésére, másrészt az országba érkező gyógyszerek ellenőrzésére és minőségük biztosítására is.

www.mult-kor.hu

Tisztelt olvasók!

Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lajkukkal" a **Flag Polgári Magazin** Twitter oldalát a következő címen: <https://twitter.com/syracuse73>, illetve a Facebook oldalát pedig az alábbi címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>

- Minden "lajk számít, segíti a magazin működését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD A trianoni gyaláztatról tabumentesen

„Egy film amelyet minden magyarnak látnia kell”

Ajánló